

Stop met de roep om excuses, erkenning en herstel inzake het slavernijverleden

Posted on 11 februari 2023 by Aart G. Broek

Een bewustwordingsfonds en een slavernijmuseum helpen niemand emanciperen, betoogt Aart G. Broek. Gebruik die fondsen voor de ondersteuning van de krachtvolle emancipatie die al volop gaande is.

Amsterdam stuurde twee kwartiermakers naar de West: Peggy Brandon en John Leerdam, nazaten van slaven. Zij werken aan 'een museaal ondernemingsplan (en het opstarten van een publieke tijdelijke programmering' ten behoeve van een nationaal slavernijmuseum, aldus de hoofdstedelijke website. Brandon en Leerdam deden behalve Suriname alle Nederlands-Caraïbische delen van het Koninkrijk kortstondig aan. Mij doen zij denken aan missionarissen die hun heilsboodschap kwamen verkondigen en bij hun vertrek het nodige aan kostbaarheden meenamen om onder te brengen in een koloniaal museum.

Brandon en Leerdam zullen met de beste bedoelingen de oceaan zijn overgestoken,

zoals Heilsprofeten betaamt. Toch wringt de schoen, al zal dit niet uitsluitend deze twee nazaten van slaven – en van slavenhouders (?) – toe te schrijven zijn.

Is Curaçao als nationaal slavernijmuseum een optie?

Neem nou Curaçao. Dat eiland kent al enkele decennia een slavernijmuseum, *Kurá Hulanda*, midden in de stadswijk Otrobanda in Willemstad, die uit de slaventijd dateert. Had dit niet tot 'nationaal slavernijmuseum' kunnen worden uitgebouwd? In de praktijk van alledag loop je op de eilanden sowieso al door de restanten van het slavernijverleden, die overigens grotendeels helemaal niet in een museum kunnen worden ondergebracht. Het complex van Kurá Hulanda is daarvan een mooi voorbeeld, het behelst enkele straten en vele gebouwen. Anders de natuur van de vervallen plantages wel. Erfgoed uit de tijd van de slavernij te over. Bordjes met info erbij, een podcast in zeven talen en een (wandel)route aan de hand van een app. Is Curaçao als nationaal slavernijmuseum een optie?

Laat me er niet over speculeren, er zal over zijn nagedacht door een commissie van wijze discipelen. Zo zal ook besproken zijn wie allemaal mag meedenken over het museum en over de besteding van de 200 miljoen in een nieuw op te richten Bewustwordingsfonds.

Worden de 'zondige' witten ook betrokken bij het herstel?

Gaande het traject tot de excuses op 19 december 2022 werd premier Rutte door vele zwarte nazaten bijgeschoold over het slavernijverleden en de veronderstelde doorwerking ervan tot op de dag van vandaag. Hij bleek – eigen aan witte bestuurders, zo meenden zijn informanten – behept met een tunnelvisie. Hij luisterde en herstelde zijn kijk op het verleden en de uitwerking ervan. Toch mag de vraag gesteld worden of er een voldoende divers gezelschap werd en wordt gehoord.

Het museum en het fonds van 200 miljoen hebben namelijk onder meer als belangrijk voornemen de bewustwording van blanke Nederlanders van wat hun voorvaders hebben aangericht in de koloniën. Zij dienen zich vooral te realiseren

hoe het aanhoudende discrimineren sinds 1863 in feite een voortzetten van koloniale uitbuiting is. Rutte wilde nazaten van slaven bereiken en sprak daartoe met nazaten. Deze min of meer gekleurde nazaten willen de nazaten van de blanke slavenhouders en koloniale onderdrukkers bereiken, al dan niet woonachtig in het moederland. In principe zijn dat alle witte Nederlanders, zo meent de visionair en academica Gloria Wekker. Dit dogma wordt ruimschoots onderschreven door een select gezelschap en meegenomen in de opbouw van het museum en de besteding van de 200 miljoen euro.

Worden die zondige witten structureel gehoord en betrokken bij het 'herstel'? Hier denk ik niet aan de witte slippendragers die hun brood belegd zien door zich alleszins coöperatief op te stellen bij onderzoek, tentoonstellingen en mediale propaganda inzake slavernij. Uit peilingen blijkt dat het merendeel van de blanke bevolking achter de dijken zich (vooralsnog) niet kan vinden in een slavernijmuseum en een bewustwordingsfonds van 200 miljoen. Hoe bereik je dat volk?

Emancipatie

Laat ik nou de indruk hebben dat er geen dwarse vertegenwoordigers van dit witte volk structureel worden betrokken bij het herstel. Zou het kwaad kunnen om dit – aan beide zijden van de oceaan – alsnog en consequent te doen? We gaan de ene tunnelvisie toch niet vervangen door een andere?

Wat is eigenlijk het doel dat de Heilsprofeeten van erkennen, excuses en herstel voor ogen hebben? Gaan een museum en het bewustwordingsfonds bijdragen aan het realiseren van dit doel? De excuses, het museum en het bewustwordingsfonds – 'met een focus op educatie, kunst, kennis en onderzoek', aldus weer voornoemde website – zijn op zich geen doel, maar elk een middel. Het is geen slag in de lucht om te stellen dat dit alles bedoeld is om de 'emancipatie' van de nazaten van slaven te bevorderen. Dit wordt overwegend 'herstel' genoemd. Hiermee wordt verwezen naar de verondersteld exclusieve bron van zwarte ellende, i.c. de eeuwen aan slavernij en het koloniale systeem waarin dit was ingebed. Dit systeem zou er tot op de dag van vandaag zijn.

Op voorhand staat dit vast, maar dient nog wel door iedereen – wit en zwart – te worden erkend. De excuses doelen hier ook op. Die zijn een eerste stap, waarna – ná de komma – begonnen kan worden aan het herstel, aan de emancipatie.

Waarschijnlijk wordt ook bedoeld dat begonnen moet worden aan de afbraak van het hedendaagse koloniale systeem. Dekoloniseren is een omvangrijk project.

Vernederingen

Het woord 'emancipatie' is in feite een containerbegrip dat enige abstractie vereist om het te omschrijven. Vervolgens zal – gegeven ervaringen, macht en ideologie – ieder er het zijne/hare bij denken of verbeelden. Of de slavernij, de aanhoudende koloniale verhoudingen en/of de volhardende discriminatie de oorzaak zijn, het resultaat is per definitie een opeenstapeling van vernederingen en, bij gevolg, het ontstaan van angst voor nog meer vernederingen. Hier hebben we één woord voor: schaamte.

Schaamte is het verrekte akelige gevoel waarin angst, verdriet en kwaadheid samenballen. Het heeft een uitwerking als het graveren in marmer: onuitwisbaar. De reikwijdte van schaamte is aanzienlijk met uiteenlopende manifestaties, al naar gelang onder meer de (machts)positie van mensen. Bij schaamtemanifestaties dienen we te denken aan aangelegenheden als achterdocht, het ontlopen van verantwoordelijkheid, egocentrisme, verbale agressie, geweld, onderdanigheid, het ophouden van façades, mateloosheid (in materiële zin), kort lontje, én het blijkt van generatie op generatie overdraagbaar.

Duik in het fenomeen 'schaamte' en je begrijpt dat dit de voedingsbodem kan zijn van de genoemde gevoelens en bijkomende gedragingen. Evenzeer zul je moeten onderkennen dat dit geen doen en laten is dat exclusief eigen is aan de nazaten van slaven, maar dat schaamtemanifestaties een algemeen menselijk fenomeen zijn: vernederingen vinden wereldwijd plaats. Schaamte idem dito. Dit doet niets af aan de ernst van een door schaamte geterroriseerd leven, maar biedt juist mogelijkheden voor zwarte emancipatie.

Schaamte

Hoe houd je het hoofd boven water wanneer schaamte-ervaringen je leven aansturen? Hoe leid je een leefbaar leven wanneer schaamte-ervaringen je (dagelijks) ondermijnen? Kortom, hoe emancipeer je.

Laten we ons sowieso realiseren dat velen zich al lang en breed hebben ontworsteld aan 'de terreur van schaamte' (zie [mijn beschouwing](#) in Wynia's Week van 25

januari jl). Verder kan het niet ontkend worden dat onder de nazaten er al tweehonderd jaar wordt geknokt tegen de vernederingen en dat daarin reeds talrijke indrukwekkende successen zijn geboekt. Die successen worden overigens ook aanhoudend ondermijnd door witte én – wel zo zwaarwegend – zwarte uitbuiters op de eilanden en in Suriname, waarvan sommige inmiddels achter de tralies verdwenen of daarop nog wachten (zoals Desi Bouterse).

Er is misschien wel sprake van een 'komma', zoals Rutte zegt, maar dan toch vooral om verder te gaan op een weg die allang is ingeslagen. Dan worden de vragen: waren de kwartiermakers bezig om de opgelopen schaamte-ervaringen het hoofd te bieden? Helpt zo'n slavernijmuseum nazaten verder te emanciperen?

Alternatieven

Met die ca. 230 miljoen die voor emancipatiedoelinden zijn bedoeld, gaan we natuurlijk geen slavernijmuseum oprichten. Dat helpt het zwarte emanciperen niet vooruit. Niemand in dit Koninkrijk is nog een slaaf. Waar vernederingen door discriminatie plaatsvinden, gebeurt dit door hedendaags handelen en niet door plantage- en slaveneigenaren en de zwarte opzichters van weleer.

Om niet gediscrimineerd te worden heb je sowieso dat museum niet nodig. Je hoeft het slavernijverleden er niet bij te halen om aan te geven dat discriminatie niet deugt. Een verwijzing naar de respectieve grondwettelijke artikelen in het Koninkrijk is toereikend. Discriminatie op grond van huidskleur is verboden. Punt, niks geen komma. Ja, de praktijk van alledag behoeft verbetering. Edoch, om vandaag de dag te emanciperen heb je als zwarte onderklasse op de eilanden, in Suriname en achter de dijken er helemaal niets aan wanneer 200 miljoen wordt gestort in nog meer onderzoek naar het slavernijverleden, in beeldende kunst over het lijden van slaven, in toneelstukken, podcasts en docu's over heldhaftige slaven, in rondleidingen langs grachtenhuizen van Amsterdam.

Alle zeilen moeten we bijzetten om te kunnen meedraaien en om te presteren met de gaven die we meekregen (van God, Allah, winti's of het dna van onze ouders). Hou op met de ongenuanceerde roep om 'excuses, erkenning en herstel'! Schaamteloos. Dat helpt niemand emanciperen. Laten we structureel zorgen voor bestuurlijke integriteit, betaalbare woningen, deugdelijk onderwijs, toegankelijke zorg, justitiële daadkracht, (vul maar in ...).

Degenen die zich bewust dienen te zijn van hun emancipatoire taak zijn de kwartiermakers, hun Haagse en Amsterdamse opdrachtgevers en de egocentrische slippendragers. Weg met dat bewustwordingsfonds! Die fondsen zijn te gebruiken voor de ondersteuning van de krachtdadige emancipatie die al volop gaande is.

dr. Aart G. Broek is (historisch) socioloog en letterkundige. Zijn nieuwste boek (1 juli 2021) is *Medardo de Marchena; Staatsgevaarlijk in koloniaal Curaçao* (Haarlem: In de Knipscheer). Website: www.klasse-oplossingen.nl

We vallen u er niet graag mee lastig, maar het is natuurlijk wel waar: de **donateurs vormen het fundament van Wynia's Week**. U maakt het mogelijk dat ons online magazine 104 keer per jaar verschijnt. Doneren kan op verschillende manieren, kijk [HIER](#). **Alvast hartelijk dank!**